

انواع، موضوعات و الگوهای صورتحساب الکترونیکی

- نویسنده : حسابدانان
  - مدت زمان مطالعه : ۱۰ دقیقه
  - سطح : متوسط
  - پیش نیاز : مقاله صورتحساب الکترونیکی چیست ؟
  - تاریخ : ۲۴ / ۰۱ / ۱۴۰۳
  - دسته بندی : مالیات
-

* فهرست مطالب :

- ۱ - مقدمه
- ۲ - صورتحساب الکترونیکی چیست ؟
- ۳ - انواع صورتحساب الکترونیکی
- ۴ - موضوعات صورتحساب الکترونیکی
- ۵ - الگوهای صورتحساب الکترونیکی
- ۶ - صورتحساب های غیر الکترونیکی (کاغذی)
- ۷ - سوالی درباره صورتحساب الکترونیکی دارید، از حسابدانان پرسید !

۱ - مقدمه :

صورت حساب الکترونیکی چیست و انواع آن کدامند؟

صورت حساب الکترونیکی اصلی، اصلاحی، ابطالی و برگشت از فروش هر یک به چه معناست و در چه مواردی کاربرد دارد؟

صورت حساب الکترونیکی نوع اول و دوم و سوم چیست و اشخاص مشمول استفاده از هر یک از این صورت حساب ها چه اشخاصی هستند؟

با اجرای قانون پایانه های فروشگاهی و سامانه مودیان یکی از موضوعات داغ و بحث بر انگیز در سامانه مودیان نحوه صدور صورت حساب الکترونیکی و نکات مهم مربوط به آن است.

در این مقاله در خصوص انواع صورت حساب های الکترونیکی و مقررات مربوط به هر یک از آن ها صحبت خواهیم کرد.

۲ - صورتحساب الکترونیکی چیست ؟

صورتحساب الکترونیکی نوعی صورتحساب است که فعالان اقتصادی موظفند برای فروش کالا و خدمات خود از این صورتحساب استفاده نمایند. در مقاله صورتحساب الکترونیکی چیست ؟ به صورت کامل درباره ی این صورتحساب صحبت کرده ایم .

صورتحساب الکترونیکی به صورت سیستمی و توسط سامانه مودیان و نوع دیگری از آن به وسیله ی پایانه های فروشگاهی صادر می گردد و دارای شماره اختصاصی ۲۲ رقمی است که شامل بیست و دو کاراکتر و چهار بخش است: شناسه حافظه مالیاتی (شش کاراکتر)، تاریخ صورتحساب (پنج کاراکتر)، سریال صورتحساب (ده کاراکتر) و ارقام کنترلی (یک کاراکتر) که توسط سامانه مودیان صادر و به هر صورتحساب به صورت غیر تکراری تخصیص پیدا می کند.

جالب است بدانید که اقلام و اطلاعات صورتحساب های الکترونیکی بر اساس نوع فعالیت و کسب و کارهای مختلف گوناگون است و تابع الگوهای مخصوصی است که در ادامه به آن می پردازیم.

صورتحساب های الکترونیکی دارای تقسیم بندی های مختلفی است و از جنبه های مختلفی می توان آن را طبقه بندی کرد که مهم ترین آن ها عبارتند از :

الف) از نظر ماهیت و اطلاعات

ب) از نظر موضوع و زمان صدور

۳- انواع صورتحساب الکترونیکی

الف : صورتحساب های الکترونیکی براساس ماهیت به ۳ نوع تقسیم بندی می گردند :

۱- صورتحساب الکترونیکی نوع اول

۲- صورتحساب الکترونیکی نوع دوم

۳- صورتحساب الکترونیکی نوع سوم

هر یک از این صورتحساب ها در موارد مخصوص به خود صادر می گردند و مودیان مالیاتی موظفند بر حسب نوع فعالیت و همچنین نوع مشتریان خود از یک یا چند نوع از این صورتحساب ها استفاده کنند.

۱- صورتحساب الکترونیکی نوع اول

در این نوع صورتحساب اطلاعات کامل خریدار و فروشنده ثبت میگردد. این اطلاعات شامل: نوع فروش، نوع خریدار، تاریخ و زمان صدور صورتحساب، اطلاعات هویتی خریدار و فروشنده، مشخصات کالا/خدمت میباشد.

باتوجه به اینکه در این نوع از صورتحسابهای الکترونیکی، اطلاعات هویتی خریداردرج میشود، صورتحساب پس از صدور و ثبت در سامانه مودیان، اعتبارسنجی و پذیرش توسط سامانه، براساس شماره اقتصادی در کارپوشه خریدار درج گردیده و در صورت تایید خریدار به عنوان اعتبار مالیاتی برای ایشان محسوب خواهد گردید .

صورتحساب نوع اول شامل اطلاعاتی از قبیل موارد زیر است :

الف) نوع فروش : شامل مواردی از قبیل بورس کالا، بورس انرژی، سامانه تدارکات الکترونیکی دولت، حق العمل کاری، پیمانکاری، داخلی، صادراتی و نظیر آن

ب) نوع خریدار : مصرف کننده نهایی حقیقی یا فعال اقتصادی

ج) تاریخ و زمان صدور (ساعت، دقیقه و ثانیه)

د) اطلاعات هویتی شامل نام، نام خانوادگی یا نام شخص حقوقی، شماره اقتصادی، شناسه یا کد ملی یا شناسه فراگیر اتباع خارجی، نشانی کامل و شماره پستی، شماره شعبه، برای هر دو شخص فروشنده و خریدار

س) مشخصات کالا یا خدمات ارائه شده، شامل شناسه کالا یا خدمت، شرح کالا یا خدمت

ع) واحد سنجش، مقدار یا تعداد،

ف) مبلغ واحد (فی) و مبلغ کل، تخفیفات، مالیات بر ارزش افزوده،

ک) شرح

ل) سایر عوارض و مبلغ سایر عوارض آن

و) مقدار پرداخت نقدی و مقدار نسیه آن حسب مورد، باشد.

صورت حساب الکترونیکی نوع اول یا همان صورت حساب با اطلاعات کامل صورت حسابی است که توسط فعالان اقتصادی (شامل شرکت ها، موسسات و صاحبان مشاغل و...) صادر می گردد که مشتریان آن ها نیز فعال اقتصادی

هستند و به عبارتی دارای کسب و کار B TO B یا Business to Business هستند.

همانطور که بیان شد صورتحساب نوع اول تنها صورتحساب الکترونیکی است که اعتبار مالیات بر ارزش افزوده پرداختی آن توسط خریدار قابل قبول بوده و همچنین خرید و هزینه آن در حساب مالیاتی مودیان قابل قبول است، در نتیجه فعالان اقتصادی همواره باید از این صورتحساب برای خرید کالا و خدمات خود استفاده نمایند.

همچنین باید توجه داشت که صورتحساب الکترونیکی نوع اول دارای ۷ الگو می باشد که هر یک از این الگوها برای کسب و کارها و کالاهای مختلف مورد استفاده قرار می گیرد و هر یک حاوی اطلاعات مخصوص به خود می باشد.

۲ - صورتحساب الکترونیکی نوع دوم

صورتحساب الکترونیکی نوع دوم صورتحسابی است با اطلاعات کامل فروشنده و کالا/خدمت موضوع معامله .

در این نوع از صورتحساب، ثبت اطلاعات خریدار اختیاری بوده و از بابت این صورتحساب اعتبار مالیاتی برای خریدار قابل احتساب نمیباشد .

این صورتحساب صرفاً برای افرادی باید مورد استفاده قرار گیرد که مشتری کالاها و خدمات آن ها خرده فروشی و واحدهای صنفی مصرف کننده نهایی است، چرا که اعتبار ارزش افزوده آن برای خریداران این نوع صورتحساب قابل قبول نیست و همچنین از آن جایی که اطلاعات خریدار در آن درج نمی گردد نمی توان به عنوان فاکتور خرید از آن استفاده کرد، در نتیجه پذیرش خرید و هزینه آن نیز غیر قابل قبول است.

صورتحساب الکترونیکی نوع دوم نقدی تلقی شده و نمی توان نحوه تسویه مبلغ آن را به صورت نسبه متصور بود.

صورتحساب الکترونیکی نوع دوم دارای دو نوع الگو (فرمت) می باشد که به آن خواهیم پرداخت .

۳ - صورتحساب الکترونیکی نوع سوم

صورتحساب الکترونیکی نوع سوم همان « رسید پرداخت وجه » صادره از دستگاه کارتخوان بانکی و یا درگاه الکترونیکی پرداخت که حسب مقررات اعلامی سازمان امور مالیاتی کشور، به عنوان پایانه فروشگاهی فروشنده (مودی) پذیرفته می شود، می باشند. در این نوع صورتحساب صرفاً موارد زیر درج می گردد:

الف) مبلغ پرداختی

ب) شماره سوئیچ پرداخت

ج) شماره پذیرنده فروشگاهی

د) شماره پایانه

ر) شماره پیگیری

س) تاریخ و زمان پرداخت

ط) حداقل مشخصات فروشنده

نکته مهم دیگر در خصوص این صورتحساب ها این است که از بابت آن ها اعتبار مالیاتی برای خریدار قابل احتساب نمی باشد و همانند صورتحساب های نوع دوم نقدی تلقی می گردد و نمی توان آن را نسیه در نظر گرفت.

۴ - صورتحساب غیر الکترونیکی (کاغذی):

این نوع صورتحساب برای اشخاصی که حسب مقررات قانونی امکان صدور صورتحساب غیر الکترونیکی را دارند موضوعیت داشته و اقلام اطلاعاتی آن شامل کلیه اقلام صورتحساب الکترونیکی است به استثنای اقلام اطلاعاتی که از طریق سامانه مودیان نظیر شماره منحصر به فرد مالیاتی به صورتحساب اضافه می‌شود. این نوع صورتحساب به استثنای شرایط ذیل نقدی تلقی شده و اطلاعات پرداخت نسبی در این صورت حساب‌ها وجود ندارد:

به منظور پوشش حوادث و موارد نقص فنی و سایر موارد ذکر شده در مواد (۱۲) و (۱۳) قانون پایانه‌های فروشگاهی و سامانه مودیان، در ابتدای هر دوره مالی، با تشخیص سازمان امور مالیاتی کشور، تعدادی شماره منحصر به فرد مالیاتی صورتحساب در اختیار مودی قرار می‌گیرد. مودی می‌تواند درخواست افزایش شماره منحصر به فرد در اختیار را از طریق کارپوشه یا شرکت معتمد به سازمان امور مالیاتی کشور ارائه نماید. اقلام اطلاعاتی این نوع از صورتحساب‌های کاغذی منطبق با صورتحساب الکترونیکی بوده و شماره فوق بر روی آن درج می‌گردد تا پس از امکان پذیر شدن صدور صورتحساب الکترونیکی نسبت به ثبت و ارسال آنها اقدام شود.

۴ - موضوعات صورتحساب الکترونیکی

صورتحساب های الکترونیکی همچنین دارای موضوعات مختلفی می باشند. به طور کلی صورتحساب ها از نظر موضوع به ۴ دسته تقسیم بندی می گردند :

۱ - صورتحساب الکترونیکی اصلی

۲ - صورتحساب الکترونیکی اصلاحی

۳ - صورتحساب الکترونیکی ابطالی

۴ - صورتحساب الکترونیکی برگشت از فروش

قبل از پرداختن به موضوعات صورتحساب های الکترونیکی نیاز است تا چند نکته را بیان کرده و چند اصطلاح را بررسی کنیم تا درک بهتری از مفاهیم بیان شده داشته باشیم .

اصطلاحات مورد استفاده در این بخش عبارتند از:

صورتحساب مرجع: صورتحساب اصلی فروش با هر وضعیت (تایید/رد/عدم نیاز به واکنش) و یا هر صورتحساب اصلاحی / برگشت از فروش) تایید شده / عدم نیاز به واکنش) است.

صورتحساب ارجاعی: صورتحساب با موضوع اصلاحی، برگشت از فروش و ابطالی است.

نکات:

* امکان اصلاح اقلام اطلاعاتی ذیل در هیچ یک از موضوعات صورتحسابها وجود ندارد:

الف (اطلاعات مربوط به خریدار (شماره اقتصادی، شناسه ملی / شماره ملی / شناسه مشارکت مدنی / کد فراگیر اتباع غیر ایرانی خریدار، کد شعبه خریدار و کد پستی خریدار، شماره اشتراک / شناسه قبض بهره بردار)

ب (اطلاعات مربوط به شناسه کالا / خدمت

ج (اطلاعات مربوط به نوع صورتحساب

د (اطلاعات مربوط به الگوی صورتحساب

ه (تاریخ صورتحساب

* به صورت همزمان امکان استفاده از یک صورتحساب مرجع در صورتحساب اصلاحی و یا برگشت از فروش ابطال نشده وجود ندارد.

* هر صورتحساب فقط میتواند به عنوان مرجع یک صورتحساب ابطالی قرار گیرد.

۱ - صورتحساب الکترونیکی اصلی

اولین صورتحساب الکترونیکی است که با انجام هر معامله صادر و به سامانه مودیان ارسال میشود، صورتحساب اصلی فروش نامیده میشود.

برای بهتر متوجه شدن مفهوم معامله باید رجوع کنیم به آئین نامه اجرائی موضوع تبصره (۳) ماده ۱۶۹ قانون مالیات های مستقیم اصلاحی مصوب ۱۳۹۴/۰۴/۳۱ که تعریف معامله به شرح ذیل بیان شده است :

معامله : هر گونه فعالیت اعم از تجاری و غیر تجاری است که منجر به خرید کالا و خدمات و دارایی یا تحصیل درآمد در ازای فروش کالا و دارایی یا ارائه خدمت برای اشخاص حقوقی و صاحبان مشاغل موضوع قانون می شود.

پس از صدور صورتحساب اصلی ممکن است این صورتحساب نیاز به اصلاحاتی داشته باشد یا نیاز باشد این صورت حساب به طور کلی ابطال گردد که در این صورت صورتحساب الکترونیکی اصلاحی یا ابطالی صادر می گردد که در ادامه به آن می پردازیم.

۲ - صورتحساب الکترونیکی اصلاحی

چنانچه پس از صدور صورتحساب اصلی فروش نیاز به اصلاح اقلام اطلاعاتی صورتحساب به غیر از اقلام اطلاعاتی اصلی مربوط به :

۱) خریدار شامل:

شماره اقتصادی، شناسه ملی / شماره ملی / شناسه مشارکت مدنی / کد فراگیر
اتباع غیر ایرانی خریدار

۲) اطلاعات مربوط به قلم کالا / خدمت شامل:

شناسه کالا / خدمت باشد، صادرکننده صورتحساب الکترونیکی
میبایست صورتحساب جدید (اصلاحی) که از نظرنوع والگوی صورتحساب
مطابق صورتحساب اصلی (مرجع) بوده و حاوی شماره منحصر به فرد مالیاتی
صورتحساب مرجع است را صادر و در سامانه مؤدیان ثبت نماید.
در صورتحساب اصلاحی، کلیه اطلاعات صورتحساب الکترونیکی مرجع به همراه
اصلاحات آن درج میگردد. پس از تأیید صورتحساب اصلاحی توسط خریدار،
صورتحساب الکترونیکی مرجع، ابطالی محسوب شده و قابلیت استفاده مجدد
به عنوان صورتحساب الکترونیکی مرجع را ندارد.

توجه به نکات زیر در مورد صورتحساب الکترونیکی اصلاحی ضروری است:

۱- الف) اطلاعات مربوط به نوع صورتحساب

ب) اطلاعات مربوط به الگوی صورتحساب

ج) اطلاعات مربوط به خریدار (شماره اقتصادی، شناسه ملی / شماره ملی / شناسه مشارکت مدنی / کد فراگیر اتباع غیر ایرانی خریدار، کد شعبه خریدار و کد پستی خریدار، شماره اشتراک / شناسه قبض بهره بردار)

د) اطلاعات مربوط به شناسه کالا / خدمت

غیرقابل اصلاح بوده و برای اصلاح آنها میبایست صورت حساب مرجع ابطال و صورت حساب جدید صادر گردد.

۲- برای اصلاح تعداد / مقدار هر ردیف کالا / خدمت:

الف) در صورت افزایش: برای تعداد / مقدار افزایشی علاوه بر امکان صدور صورت حساب جدید (اصلی)، میتوان صورت حساب اصلاحی نیز صادر نمود. (امکان افزودن شناسه کالا / خدمت جدید در صورت حساب اصلاحی وجود ندارد)

ب) در صورت کاهش، برای تعداد / مقدار کاهشی علاوه بر امکان صدور صورت حساب برگشت از فروش، صورت حساب اصلاحی نیز میتوان صادر نمود. (تنها در صورت ثبت اشتباه تعداد / مقدار در صورت حساب اصلی از این قابلیت میتوان برای اصلاح استفاده نمود)

۳- صدور صورت حساب اصلاحی بر روی صورت حساب اصلاحی با رعایت این شرط که (امکان استفاده از صورت حساب ابطالی به عنوان شماره منحصر به فرد مالیاتی صورت حساب مرجع وجود ندارد) امکانپذیر است. بدیهی است، آخرین صورت حساب

اصلاحی که وضعیت تایید آن مشخص شده باشد ، میبایست به عنوان صورتحساب مرجع در نظر گرفته شود.

۴- اگر صورتحساب مرجع خود اصلاحی/برگشت از فروش باشد، برای صدور صورتحساب اصلاحی/برگشت از فروش، مرجع حتما باید در یکی از وضعیتهای تایید شده/تایید سیستمی/عدم نیاز به واکنش) باشد.

۳- صورتحساب الکترونیکی ابطالی

نوعی صورتحساب الکترونیکی است، چنانچه پس از صدور صورتحساب(اصلی، اصلاحی، برگشت از فروش) شرط/شروط زیربرقرارباشد، صادرکننده صورتحساب الکترونیکی میبایست صورتحساب ابطالی که از نظرنوع و الگوی صورتحساب مطابق صورتحساب مرجع بوده و حاوی شماره منحصر به فرد مالیاتی صورتحساب مرجع است را صادر و در سامانه مؤدیان ثبت نماید؛

۱- تغییر اقلام اطلاعاتی مربوط به خریدار(شماره اقتصادی، شناسه ملی / شماره ملی/شناسه مشارکت مدنی/کد فراگیر اتباع غیر ایرانی خریدار، کد شعبه خریدار و کد پستی خریدار، شماره اشتراک/شناسه قبض بهره بردار)

۲- بازگشت تمام اقلام موجود در صورتحساب مرجع.

۳- احراز عدم تحقق معامله بر اساس اسناد و مدارک مثبت.

۴- اشتباه در ثبت تاریخ معامله

لازم به ذکر است، در صورت حساب الکترونیکی ابطالی نوع و الگوی صورت حساب ، اقلام اطلاعاتی مربوط به خریدار و کلیه اقلام اطلاعاتی مربوط به کالا/خدمت موجود در بدنه صورت حساب، از صورت حساب مرجع واكشی شده و لزومی به درج آنها در صورت حساب ابطالی نمیباشد .

۴ - صورت حساب الکترونیکی برگشت از فروش

چنانچه پس از صدور صورت حساب الکترونیکی، قسمتی از موضوع معامله، کالا / خدمت (از طرف خریدار) برگشت داده شود، فروشنده نسبت به صدور صورت حساب الکترونیکی برگشتی اقدام مینماید. الزام به ذکر است، برای صورت حساب های اصلی فروش و صورت حساب های اصلاحی میتوان صورت حساب الکترونیکی برگشت از فروش صادر نمود.

موضوعات صورت حساب الکترونیکی

۵ - الگوهای صورت حساب الکترونیکی

جهت صدور صورت حساب الکترونیکی حسب اصلاحیه آیین نامه اجرایی موضوع

ماده (۹۵) قانون مالیات های مستقیم، بر اساس :

۱ - معاملات

۲ - فعالیت های مختلف

۳ - متناسب با نوع کسب و کار مودیان

الگوهایی برای انواع صورت حساب الکترونیکی مشخص شده است. هر الگوی

صورت حساب الکترونیکی دارای برخی اقلام اختصاصی و برخی اقلام مشترک با

سایر الگوها می باشد. این اقلام مختص صورت حساب الکترونیکی بوده و اقلام

دیگری را شامل نمی شود. الگوهای مختلف بشرح ذیل اعلام می گردد:

الگوهای صورتحساب الکترونیکی نوع اول:

۱ - الگوی اول (فروش کالا و خدمات)

۲ - الگوی دوم (فروش ارز): این الگو صرفاً توسط صرافی‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد.

۳ - الگوی سوم (صورتحساب طلا، جواهر و پلاتین): این الگو صرفاً توسط فروشندگان طلا مورد استفاده قرار می‌گیرد.

۴ - الگوی چهارم (قرارداد پیمانکاری)

۵ - الگوی پنجم (قبوض خدماتی)

۶ - الگوی ششم (بلیط هواپیما)

۷ - الگوی هفتم (صادرات)

الگوهای صورتحساب الکترونیکی نوع دوم:

۱ - الگوی اول (فروش کالا و خدمات)

۲ - الگوی دوم (صورتحساب طلا، جواهر و پلاتین): این الگو صرفاً توسط فروشندگان طلا مورد استفاده قرار می‌گیرد.

الگوی صورتحساب الکترونیکی نوع سوم:

این نوع صورتحساب دارای الگوی خاصی نمیشود.

♦ - رسید یا گزارش الکترونیکی دستگاه کارتخوان یا درگاه پرداخت الکترونیکی
دارای شماره منحصر بفرد مالیاتی

جزئیات هر یک از این الگوها از جمله اقلام اطلاعاتی هر الگو ، مشخصات و ضوابط اعتبارسنجی هر قلم اطلاعاتی در سند دستورالعمل صدور صورتحساب الکترونیکی به نشانی www.intamedia.ir، بخش پایانه -های فروشگاهی و سامانه مودیان، بخش آیین نامه ها دستورالعملها و نرم افزارهای مرتبط، در دسترس می باشد.

۶ - صورتحساب شمس (صورتحساب غیر الکترونیکی)

صورتحساب شمس که همان صورتحساب شناسه دار معتبر سازمان مالیاتی است نوعی صورتحساب است که در مواقع خاص که به دلیل بروز حوادث غیر مترقبه نظیر « سیل، آتش سوزی، زلزله و ... » یا در مواقعی که به دلیل نقص فنی و اشکالات سیستمی امکان صدور صورتحساب الکترونیکی وجود ندارد مورد استفاده قرار می یگیرد.

صورتحساب شمس به صورت کاغذی و غیر الکترونیکی است و برای صدور آن لازم است تا شماره ۲۲ رقمی صورتحساب توسط سازمان مالیاتی و از طریق

کارپوشه در اختیار مودی قرار گیرد و مودی در زمان حوادث مذکور برای صدور صورتحساب کاغذی از این صورتحساب استفاده می کند.

۷ - سوالی درباره صورتحساب الکترونیکی دارید، از

حسابدانان پرسید!

[پنل مشاوره حسابدانان](#)، به عنوان اولین پنل مشاوره مالی و مالیاتی در ایران آماده پاسخگویی به کلیه سوالات شما در حوزه حسابداری، مالیات، بیمه، قانون کار و مباحث مربوطه می باشد.

شما عزیزان می توانید سوالات خود را به صورت متنی، صوتی و تصویری مطرح نمایید و ظرف ۲۴ ساعت پاسخ آن را دریافت کنید.

برای ورود به پنل مشاوره و پرسیدن سوالات خود [اینجا](#) کلیک کنید.